

Innhold

Forord	11
Innledning	13
Metode for å avdekke ulike former for handlingskunnskap	17
Fenomenologi	17
Erkjennelse	17
Forforståelse	18
Datainnsamling og presentasjonsformer	19
Fortellinger fra klasserommet	19
Lærerstemmen	20
Ethiske betraktninger over datainnsamlingen	20
Teoridelen	21
DEL 1 KLASSEROMSFORTELLINGER	23
Kapittel 1 Ida og andre klasse: den trygge læreren	25
Oppstart som overgang	25
Etter et friminutt	27
Avslutning på dagen	29
Kapittel 2 Linda og andre klasse: En god start gir en god uke	33
En god start på dagen	33
Samlingsstund og læringspar	34
Å se, lytte og ta på alvor	36

Å forstå	37
Når mange vil ha hjelp, og særlig én	38
Arbeidsro.	39
Å holde arbeidet i gang	40
Å være overalt	41
Kapittel 3 Selma og fjerde klasse: å øve på å være elev	43
Å forklare oppgaver som skal gjennomføres av elevene.	43
Oppbrudd.	45
Omsorg.	47
En gutt gråter	48
Anna gjør opprør.	49
Kapittel 4 Harald og fjerde klasse: å snu et dårlig klassemiljø	52
Å være til stede	53
Det å organisere elevene og hvilket utstyr de trenger til timen	54
Om å få oppmerksomheten til klassen.	54
Å bevare roen.	55
Når det oppstår en konflikt	56
Kapittel 5 Eva og femte klasse: stor frihet og klare forventninger	59
Bruk av læringspartner og selvstendig arbeid	59
Gruppesamarbeid – ei jente ble lei seg.	60
Lærer Eva viser følelser og hva hun står for	61
Bruk av humor og elevenes erfaringer	63
Kapittel 6 Astrid og sjette klasse: Øvelse gjør mester	65
Når alt er på stell.	65
Læringspar.	66
Til stede i alt og hos alle	67
Oppmerksomhet.	68

DEL 2 PEDAGOGISK TEORI	71
Kapittel 7 Læringsteorier	73
Atferdsteori	75
Atferdsteori, menneskesyn og vitenskap	75
Atferdsteori som læringsteori	76
Arbeid med å endre en persons atferd og bruk av negativ forsterkning	80
Positiv forsterkning av atferd	83
Utfordringer for en slik optimalisering av menneskets atferd	85
Oppsummering	88
Sosial kognitiv læringsteori	89
Sosial kognitiv læringsteori og kritikken av atferdsteori	90
Selve læringsprosessen	93
Kreativitet og framskritt	103
Hvem er modell?	104
Oppsummering	105
Kognitiv konstruktivistisk læringsteori	106
Læring er å endre egne kognitive strukturer	106
Det meningsøkende mennesket	107
Likevekt	108
Assimilasjon og akkomodasjon	110
Vitenskapelige tester av barn på ulike alderstrinn	112
De ulike stadiene	112
Elevaktiv undervisning og læreren som veileder	120
Kritikk av kognitiv konstruktivisme	123
Oppsummering	123
Sosiokulturell læringsteori	124
Læring som et sosialt og kollektivt fenomen	124
Læring er kulturelt betinget	125
Læring skjer ved fortolkning og mediering	126
Språket er det viktigste redskapet	127
Læring er situert	129
Lekens betydning	130
Kreativitet	132

Den nærmeste utviklingssonen	134
Læring i profesjonsfellesskap, kollektiv læring	135
Praksisfellesskap og lærende organisasjoner	136
Oppsummering.	140
Kapittel 8 Etisk teori som del av lærerpraksisen.	142
Introduksjon.	142
Hva er etikk?	144
Dydsetikk.	146
Karaktertrekk eller riktige holdninger som menneske	146
Holdningene vises i det vi gjør.	147
Kritikk av dydsetikk	148
Sinnelagsetikk.	149
Intensjonen eller sinnelaget avgjør handlingens moralske kvalitet	149
En indre plikt til å ville godt	150
Arven etter Kant i skoleforskningen.	151
Å ville godt betyr ikke å tenke over konsekvensen	153
Kritikk av sinnelagsetikken	153
Regeletikk (kontraktetikk)	154
Handlingen skal vurderes opp mot regelen	154
Hvordan forme reglene?	155
Kritikk av regeletikk	156
Profesjonsetiske retningslinjer	157
Konsekvensetikk	158
Etikk er å vurdere konsekvensen av det som gjøres.	158
Fra å ha ansvar til å ta ansvar	159
Kritikk av konsekvensetikk	159
Nærhets- og omsorgsetikk.	160
Å handle ut fra følelser og ikke bare fornuft.	161
Det etiske som en umiddelbar tillit og omsorg.	161
Universelle handlingsmønstre – å akseptere den andre.	163
Oppsummering: etikk i lærerpraksisen	166

Kapittel 9 Styring av utdanning	167
Skolepolitiske trender de siste 30 årene, fra trivsel til testing	167
Styringsdokumenter	169
Opplæringsloven	170
Rutiner og saksgang i henhold til opplæringsloven.	172
Læreplanverket	175
Hvem bestemmer hva?	178
Kapittel 10 Klasseledelse	181
Forventninger og rammer – ditt mandat som lærer	182
Skolekultur og samarbeidspartnere	185
Ledelse av klassemiljø og læringsarbeid	186
Hva preger ulike klassemiljøer?	187
Relasjonsbygging gjennom å se, høre og ta elevene på alvor	193
Elev–elev-relasjonen	198
Ledelse gjennom didaktisk tilrettelegging	199
Hva – hvordan – hvorfor?	200
Den didaktiske relasjonsmodellen	201
Fleksibilitet	210
Kapittel 11 Vurdering og tilbakemelding – i et kommunikasjonsperspektiv	211
Kommunikasjon og erkjennelse	212
Hva er forforståelse?	213
Hva er kartlegging – eller det å kjenne seg selv og elevene?	214
Hva er en vurdering?	217
Hva er en tilbakemelding?	222
Elevens reaksjoner og tolkning av tilbakemeldinger	232
Elevens handlingsmønster som en tilbakemelding	233
Kritikk av formativ vurdering for bestemte mål	235
Oppsummering, vurdering og tilbakemelding i et kommunikasjonsperspektiv	237

Avsluttende kommentarer. Lærerpraksis og pedagogisk teori	238
Litteraturliste	243
Stikkord	249